2026-yil
7-son

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI

ILMIY - METODIK

JURNALI

saen.uz

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
7-son

TAHRIR HAY'ATI:

01.00.00 – FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI
Ayupov Shavkat Abdullayevich, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
A'zamov Abdulla, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
Zohidov Erkin A'zamovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

02.00.00 – KIMYO FANLARI
Normaxamatov Nodirali Soxobataliyevich, kimyo fanlar doktori, professor
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, kimyo fanlar doktori, akademik

03.00.00 – BIOLOGIYA FANLARI
Abdurahmonov Ibrohim Yo'lchiyevich, biologiya fanlari doktori, akademik
Sulaymonov Botirjon Abdushukurovich, biologiya fanlari doktori, akademik

04.00.00 – GEOLOGIYA-MINERALOGIYA FANLARI
Fayziyev Abdulhaq Radjabovich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor
Husanov Sultonboy To'xtayevich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor

05.00.00 – TEXNIKA FANLARI
Allayev Qahramon Rahimovich, texnika fanlari doktori, akademik
Majidov Inom Urishevich, texnika fanlari doktori, professor
Turobjonov Sadritdin Maxamatdinovich, texnika fanlari doktori, akademik
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

06.00.00 – QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI
Namozov Shodmon Ergashovich, qishloq xo'jaligi fanlari doktori, akademik
Shoumarov Hikmat Bahromovich, qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi, professor

07.00.00 – TARIX FANLARI
Ziyo Azamat Hamid o'g'li, tarix fanlari doktori, akademik
Sagdullayev Anatoliy Sagdullayevich, tarix fanlari doktori, akademik
Yusupova Diloram Yunusovna, tarix fanlari doktori, akademik

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, iqtisod fanlari doktori, akademik
Musayev Behzod Anvarovich, iqtisod fanlari nomzodi
To'xliyev Nurislom, iqtisod fanlari doktori, akademik
G'ulomov Saidahror Saidahmedovich, iqtisod fanlari doktori, akademik

09.00.00 – FALSAFA FANLARI
Nazarov Qiyom Normirzayevich, falsafa fanlari doktori, professor
Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich, falsafa fanlari doktori, professor

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI
Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor
Sirojiddinov Shuhrat Samariddinovich, filologiya fanlari doktori, akademik
Xidirov Rajab Gulmatovich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

11.00.00 – GEOGRAFIYA FANLARI
Nigmatov Asqar Nigmatullayevich, geografiya fanlari doktori, professor
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, geografiya fanlari doktori, professor

12.00.00 – YURIDIK FANLAR
Rustamboyev Mirzayusuf Hakimovich, yuridik fanlar doktori, professor
Saidov Akmal Xolmatovich, yuridik fanlar doktori, akademik

Xolmo'minov Jumanazar Toshtemirovich, yuridik fanlar doktori, professor
Qodirov Bobiromon Bekmurodovich, yuridik fanlar doktori, professor

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI
Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, akademik
Ibraimov Xolboy, pedagogika fanlari doktori, akademik
Musurmonova Oynisa, pedagogika fanlari doktori, professor
Umarov Bahrom Norboyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

14.00.00 – TIBBIYOT FANLARI
Akilov Xabibulla Ataullayevich, tibbiyot fanlari doktori, professor
Nazirov Feruz Gafurovich, tibbiyot fanlari doktori, akademik

15.00.00 – FARMATSEVTIKA FANLARI
Abdullabekova Viloyat Nurillabekovna, farmatsevtika fanlari doktori, professor
Tulaganov Abduqodir Abdurahmonovich, farmatsevtika fanlari doktori, professor

16.00.00 – VETERINARIYA FANLARI
Daminov Asadullo Suvonovich, veterinariya fanlari doktori, professor
Jabborov Shuhrat Abdumajidovich, veterinariya fanlari doktori, professor
G'afurov Aktam G'afurovich, veterinariya fanlari doktori, professor

17.00.00 – SAN'ATSHUNOSLIK FANLARI
Ahmedova Nigora Rahimovna, sanatshunoslik fanlari doktori, professor
Hakimov Akbar Abdullayevich, san'atshunoslik fanlari doktori, akademik

18.00.00 – ARXITEKTURA
Nozilov Dodo Avazovich, arxitektura fanlari doktori, professor
Uralov Axtam Sindarovich, arxitektura fanlari doktori, professor

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI
Abdusamatov Hasanboy Usmonjon o'g'li, psixologiya fanlari doktori, professor
Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor
Karimova Vasila Mamanosirovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Halimova Mashraboy Vohidovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Lazar Drajeta, psixologiya fanlari doktori, professor, Belgrad, Serbiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich, psixologiya fanlari doktori, professor, Grodno, Belarussiya
Suletbayeva Ella Serikbayevna, psixologiya fanlari doktori, dotsent

22.00.00 – SOTSIOLOGIYA FANLARI
Bekmurodov Mansur Bobomurodovich, sotsiologiya fanlari doktori, professor
Toshmuhamedova Dilorom Gafurdjanovna, sotsiologiya fanlari doktori

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR
Fayzullayev Alisher Omonullayevich, siyosiy fanlar doktori, professor
Hasanov Otabek Abdurashidovich, siyosiy fanlar doktori
Paxrutdinov Shukritdin Ilyasovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Omonov Baxtiyor Axtamovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Quronboyev Qahramon Qo'chqorovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Avazov Komil Xolliyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori

24.00.00 – ISLOMSHUNOSLIK FANLARI
Ibrohimov Ne'matulla, filologiya fanlari doktori, akademik
Islomov Zohidjon Mahmudovich, filologiya fanlari doktori, professor

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
7-son

UDK: 376.1-056.26:37.016

FANLARARO INTEGRATSIYA VA UNING INKLYUZIV TA'LIMDAGI DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi,
Toshkent Kimyo Xalqaro universiteti Namangan filiali magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada fanlararo integratsiyaning nazariy asoslari, uning inklyuziv ta'lim tizimidagi o'rni hamda didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, integratsiyalashgan ta'lim texnologiyalari, differensial va individual yondashuvlar hamda zamonaviy pedagogik metodlarning inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni ilmiy-pedagogik manbalar asosida asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari fanlararo integratsiya inklyuziv ta'lim sifatini oshirish, ta'lim mazmunini boyitish va barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratishda muhim didaktik vosita ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: fanlararo integratsiya, inklyuziv ta'lim, didaktik imkoniyatlar, kompetensiyaviy yondashuv, integratsiyalashgan ta'lim, differensial ta'lim, individual yondashuv, pedagogik texnologiyalar, ta'lim sifati, maxsus ta'lim ehtiyojlari.

INTERDISCIPLINARY INTEGRATION AND ITS DIDACTIC OPPORTUNITIES IN INCLUSIVE EDUCATION

Abstract. This article examines the theoretical foundations of interdisciplinary integration, its role in inclusive education, and its didactic potential. It highlights the importance of interdisciplinary teaching in developing the knowledge, skills, and competencies of learners with diverse educational needs. The study also discusses integrated educational technologies, differentiated and individualized instruction, and modern pedagogical approaches that contribute to improving the effectiveness of inclusive education. Based on the analysis of scientific and pedagogical literature, the article concludes that interdisciplinary integration serves as an effective didactic tool for improving the quality of inclusive education, enriching educational content, and ensuring equal learning opportunities for all students.

Keywords: interdisciplinary integration, inclusive education, didactic opportunities, competency-based approach, integrated learning, differentiated instruction, individualized learning, educational technologies, quality of education, special educational needs.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
7-son

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ И ЕЁ ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические основы межпредметной интеграции, её роль в системе инклюзивного образования и дидактические возможности. Освещается значение организации образовательного процесса на основе межпредметной интеграции для развития знаний, умений и компетенций обучающихся с особыми образовательными потребностями. Также анализируются интегрированные образовательные технологии, дифференцированный и индивидуальный подходы, а также современные педагогические методы, способствующие повышению эффективности инклюзивного образования. На основе анализа научно-педагогической литературы сделан вывод о том, что межпредметная интеграция является важным дидактическим средством повышения качества инклюзивного образования, обогащения содержания обучения и обеспечения равных образовательных возможностей для всех обучающихся.

Ключевые слова: межпредметная интеграция, инклюзивное образование, дидактические возможности, компетентностный подход, интегрированное обучение, дифференцированное обучение, индивидуальный подход, педагогические технологии, качество образования, особые образовательные потребности.

Jahon ta’lim tizimining bugungi taraqqiyot bosqichida ta’lim sifatini oshirish, inklyuziv muhitda barcha o‘quvchilar uchun teng ta’lim imkoniyatlarini ta’minlash hamda kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta’lim modelini rivojlantirish pedagogikaning eng ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Inklyuziv ta’limni samarali tashkil etish nafaqat texnik jihozlash, balki zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta’lim amaliyotiga transformatsiya qilishni, xususan, o‘quv jarayonini fanlararo integratsiya asosida loyihalashni taqozo etadi.

Fanlararo integratsiya – bu turli fan sohalariga oid bilim, ko‘nikma va malakalarni o‘zaro bog‘liqlikda o‘rganish orqali o‘quvchining dunyoqarashini yaxlit tizim sifatida shakllantirish jarayonidir. Inklyuziv ta’lim kontekstida integratsiya o‘quvchilarning individual kognitiv imkoniyatlari va ta’limiy ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda, o‘quv materialini soddalashtirish, vizuallashtirish va amaliy yo‘naltirish imkonini beradi. Bu yondashuv nazariy bilimlarning abstraktligini kamaytirib, ularni o‘quvchining hayotiy tajribasi va kundalik amaliy faoliyati bilan organik bog‘laydi.

Fanlararo integratsiyaning didaktik salohiyati bir necha yo‘nalishda namoyon bo‘ladi:

- Kognitiv yaxlitlik: O‘quvchi alohida fanlarni parcha-parcha ma’lumotlar yig‘indisi sifatida emas, balki bir-birini to‘ldiruvchi yagona ilmiy tizim sifatida qabul qiladi. Bu esa o‘quvchilarda axborotlarni tahlil qilish va tizimlashtirish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.
- Tanqidiy va ijodiy fikrlash: Integrativ darslar (masalan, matematika va san’at, tarix va tabiatshunoslik uyg‘unligi) muammoli vaziyatlarni hal etishda turli fanlar kesimidan yondashishni talab qiladi. Bu o‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni rag‘batlantirib, ularni ijodiy yechimlar izlashga undaydi.
- Kompetensiyaga yo‘naltirilganlik: Integratsiya ta’lim jarayonini "nima o‘qitish"dan "qanday qo‘llash"ga o‘tkazadi. Inklyuziv ta’limda bu ayniqsa muhim, chunki u turli rivojlanish darajasiga ega o‘quvchilarga o‘zlarining kuchli tomonlarini namoyon etish uchun kengroq maydon yaratadi.
- Universal dizayn: Integratsiya dars jarayonini "ta’limda universal dizayn" (Universal Design for Learning – UDL) tamoyillariga moslashtirishga yordam beradi, ya’ni ta’lim mazmuni barcha o‘quvchilarning (shu jumladan, maxsus ehtiyojli bolalarning) idrok etish xususiyatlariga moslashuvchan bo‘ladi.

Xulosa qilib aytganda, fanlararo integratsiya inklyuziv ta’limning metodik ustuni hisoblanadi. U o‘quvchilarni shunchaki ma’lumotlar bilan qurollantirib qolmay, ularda dunyoqarashning kengligi, o‘zgaruvchan axborot muhitida erkin harakatlanish va intelektual agentlikni shakllantiradi. Pedagogik amaliyotda fanlararo integratsiyani chuqurlashtirish – inklyuziv ta’lim sifatini oshirishning strategik yo‘nalishidir.

Inklyuziv ta’lim muhiti o‘quvchilarning psixofiziologik rivojlanish darajasi, kognitiv imkoniyatlari, o‘zlashtirish sur’atlari va shaxsiy ehtiyojlarining g‘oyat xilma-xilligi bilan tavsiflanadi. Bunday ta’limiy makonda an’anaviy, bir xil qolipdagi ta’lim metodikasi o‘z samaradorligini yo‘qotadi. Shu sababli, ta’lim mazmunini turli fanlar kesimida uyg‘unlashtirish, differensial hamda individual yondashuvlarni integrativ asosda qo‘llash va zamonaviy didaktik texnologiyalarni joriy etish ta’lim sifati va samaradorligini ta’minlashning eng muhim shartlaridan biriga aylanmoqda.

Fanlararo integratsiya o‘quv materialini parchalangan holda emas, balki uzviy bog‘liqlikda tashkil etish orqali bir necha fundamental pedagogik vazifalarni hal etadi:

- Bilimning kognitiv chuqurligi: O‘quvchilarga ma’lumotlarni tizimli idrok etish imkonini berib, mavzuni tushunish darajasini oshiradi.
- Amaliy kompetensiyalarni shakllantirish: Nazariy bilimlarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lash orqali o‘quvchilarning muammolarni yechish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.
- Ijtimoiy-psixologik adaptatsiya: O‘quv jarayonining qiziqarli va moslashuvchan tashkil etilishi alohida ta’lim ehtiyojiga ega bolalarning ijtimoiy moslashuvini (inklyuziyani) va o‘quv motivatsiyasini sezilarli darajada kuchaytiradi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston ta’lim tizimida inklyuzivlikni rivojlantirish, sifatli ta’lim muhitini yaratish va mazmunni xalqaro standartlarga moslashtirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Milliy ta’lim tizimiga innovatsion pedagogik texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuvning kirib kelishi fanlararo integratsiyani o‘quv jarayonining ajralmas qismiga aylantirdi.

Shunga qaramay, umumiy o‘rta ta’lim maktablarining inklyuziv sinflarida fanlararo integratsiyani amalga oshirishda quyidagi muammolar saqlanib qolmoqda:

1. Metodik ta’minot: Integrativ yondashuvni inklyuziv sinflarning o‘ziga xosligiga moslashtiruvchi aniq metodik qo‘llanmalar va dars ishlanmalarining yetishmasligi.
2. Amaliy tatbiq etish mexanizmlari: Fanlararo bog‘liqlikni o‘qituvchilar tomonidan amaliyotda tizimli qo‘llash bo‘yicha tajriba va ko‘nikmalarning yetarli emasligi.
3. Ilmiy asoslanganlik**:** Integratsiya jarayonini inklyuziv ta’limning didaktik imkoniyatlari bilan uyg‘unlashtirish masalalari hali ham chuqur ilmiy-pedagogik tadqiqotlarni talab qiladigan dolzarb muammo hisoblanadi.

Ushbu tadqiqot mazkur muammolarni bartaraf etish, inklyuziv ta’limda fanlararo integratsiyani samarali tashkil etishning didaktik modelini ishlab chiqish va pedagogik amaliyotga joriy etishga qaratilganligi bilan o‘z dolzarbligiga ega.

Mazkur maqolaning maqsadi fanlararo integratsiyaning nazariy-pedagogik asoslarini tahlil qilish, uning inklyuziv ta’limdagi didaktik imkoniyatlarini ochib berish hamda integratsiyalashgan ta’limni tashkil etishning samarali pedagogik shart-sharoitlarini asoslashdan iborat. Tadqiqotda fanlararo integratsiyaning inklyuziv ta’lim sifati, o‘quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish, ta’lim mazmunini boyitish va individual ta’lim ehtiyojlarini qondirishdagi o‘rni ilmiy manbalar hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tahlil qilinadi.

Mazkur tadqiqot fanlararo integratsiyaning inklyuziv ta’limdagi didaktik imkoniyatlarini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida pedagogika, didaktika hamda inklyuziv ta’lim sohasidagi ilmiy yondashuvlarga tayangan holda kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan va inklyuziv ta’lim tamoyillari tashkil etdi.

Tadqiqotda umumilmiy va maxsus pedagogik tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Xususan, fanlararo integratsiya hamda inklyuziv ta’lim bo‘yicha milliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy maqolalar va metodik tavsiflar qiyosiy-tahliliy usulda o‘rganildi. Nazariy tahlil, sintez, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari yordamida fanlararo integratsiyaning mazmuni, tamoyillari hamda didaktik imkoniyatlari aniqlashtirildi.

Shuningdek, inklyuziv ta’lim amaliyotida fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini baholash maqsadida kuzatish, pedagogik tajribalarni tahlil qilish va mavjud ilmiy-amaliy natijalarni qiyoslash

metodlari qo‘llanildi. Olingan ma’lumotlar mantiqiy tahlil qilinib, ularning o‘zaro bog‘liqligi hamda inklyuziv ta’lim samaradorligiga ta’siri ilmiy asosda yoritildi.

Tadqiqotning metodologik yondashuvi fanlararo integratsiyani alohida fanlarning oddiy birlashuvi sifatida emas, balki o‘quvchilarda yaxlit bilimlar tizimini shakllantirish, kompetensiyalarni rivojlantirish va individual ta’lim ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini tashkil etishga xizmat qiluvchi didaktik vosita sifatida talqin etishga asoslandi. Bunda universal dizayn (Universal Design for Learning), differensial ta’lim va individual yondashuv tamoyillarining fanlararo integratsiya bilan uyg‘unlashuvi inklyuziv ta’lim samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida ko‘rib chiqildi.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligi ilmiy manbalarni tanqidiy tahlil qilish, turli nazariy yondashuvlarni o‘zaro qiyoslash, pedagogik tajribalarni umumlashtirish hamda olingan xulosalarning zamonaviy pedagogik konsepsiyalar bilan uyg‘unligi orqali ta’minlandi. Mazkur metodologik yondashuv fanlararo integratsiyaning inklyuziv ta’limdagi didaktik imkoniyatlarini har tomonlama yoritish va ularni amaliyotga tatbiq etish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

Tadqiqot davomida fanlararo integratsiyaning inklyuziv ta'lim jarayonidagi didaktik imkoniyatlari nazariy jihatdan tahlil qilindi hamda ularni baholash uchun mezonlar ishlab chiqildi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, fanlararo integratsiyaga asoslangan ta'lim modeli o‘quvchilarning bilimlarni yaxlit idrok etishi, fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni anglash hamda amaliy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, alohida ta'lim ehtiyojiga ega o‘quvchilar uchun integratsiyalashgan darslar ta'lim mazmunini tushunishni yengillashtiradi, o‘quv motivatsiyasini oshiradi va ijtimoiy faollikni qo‘llab-quvvatlaydi.

Tadqiqot doirasida fanlararo integratsiyaning didaktik imkoniyatlarini baholash uchun quyidagi mezonlar taklif etildi.

1-jadval.

Fanlararo integratsiyaning inklyuziv ta'limdagi didaktik imkoniyatlarini baholash mezonlari

Mezoni	Tavsifi	Kutilayotgan natija
Bilimlarning yaxlitligi	Fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni anglash	Tizimli tafakkur shakllanadi
O‘quv motivatsiyasi	Integratsiyalashgan topshiriqlarga qiziqish	Darsdagi faollik ortadi
Kompetensiyalar rivoji	Muammoli vaziyatlarni hal qilish	Amaliy ko‘nikmalar rivojlanadi
Individual yondashuv	Turli ehtiyojlarni hisobga olish	Ta'lim sifati oshadi
Hamkorlik	Guruhli faoliyatni tashkil etish	Ijtimoiy moslashuv rivojlanadi

Jadvalda keltirilgan mezonlar fanlararo integratsiya nafaqat o‘quv mazmunini uyg‘unlashtirish, balki inklyuziv ta'limning asosiy tamoyillarini amalda ro‘yobga chiqarishga ham xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Nazariy tahlillar natijasida fanlararo integratsiyaning inklyuziv ta'limdagi didaktik imkoniyatlari quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘lishi aniqlandi:

- o‘quv materialining yaxlit o‘zlashtirilishini ta'minlaydi
- individual ta'lim ehtiyojlarini hisobga olish imkonini kengaytiradi
- differensial ta'limni samarali tashkil etishga yordam beradi
- kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi
- o‘quvchilarning mustaqil va tanqidiy fikrlashini qo‘llab-quvvatlaydi

2-jadval.

Fanlararo integratsiyaning ta'lim jarayoniga ta'sirini baholash ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	Baholash usuli	Izoh
O‘quv motivatsiyasi	Kuzatish, anketa	Darsga qiziqish darajasi
O‘zlashtirish sifati	Nazorat ishlari	Bilim va ko‘nikmalar sifati
Faollik	Pedagogik kuzatish	Guruh ishlari va muhokamalarda ishtirok
Hamkorlik	Ekspert bahosi	Jamoada ishlash ko‘nikmalari
Moslashuv	Psixologik kuzatish	Inklyuziv muhitga moslashish

Olingan nazariy natijalar fanlararo integratsiya inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirishning muhim didaktik omillaridan biri ekanligini ko‘rsatadi. Integratsiyalashgan yondashuv o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini ro‘yobga chiqarish, ta'lim mazmunini hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lash hamda kompetensiyaviy ta'limni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli fanlararo integratsiyaga asoslangan darslarni loyihalash va metodik jihatdan takomillashtirish inklyuziv ta'lim sifatini oshirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari fanlararo integratsiya inklyuziv ta’limni samarali tashkil etishning muhim didaktik omillaridan biri ekanligini ko‘rsatdi. Fanlararo yondashuv asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni o‘quvchilarda bilimlarni tizimli o‘zlashtirish, fanlar o‘rtasidagi mantiqiy bog‘liqlikni anglash hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyatda qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa alohida ta’lim ehtiyojiga ega o‘quvchilarning ta’lim jarayonidagi faolligini oshirish, ularning individual imkoniyatlarini ro‘yobga chiqarish va ijtimoiy moslashuvini qo‘llab-quvvatlash uchun qulay pedagogik sharoit yaratadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, fanlararo integratsiya differensial va individual yondashuvlarni samarali amalga oshirish, o‘quv materialini turli murakkablik darajalarida taqdim etish hamda barcha o‘quvchilarni yagona ta’lim jarayoniga faol

jalb etish imkonini beradi. Shu bilan birga, integratsiyalashgan darslarni tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim vositalari va hamkorlikka asoslangan o'qitish metodlaridan foydalanish inklyuziv ta'lim samaradorligini yanada oshiradi.

Tadqiqot davomida aniqlangan ilmiy xulosalar asosida quyidagi amaliy tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

- umumiy o'rta ta'lim maktablarida fanlararo integratsiyaga asoslangan dars ishlanmalarini ishlab chiqish va amaliyotga keng joriy etish
- pedagoglarning fanlararo integratsiya va inklyuziv ta'lim metodikasi bo'yicha kasbiy kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish
- o'quv dasturlari va metodik ta'minotni inklyuziv ta'lim tamoyillari asosida takomillashtirish
- differensial topshiriqlar hamda universal dizayn tamoyillariga asoslangan o'quv resurslarini yaratish
- fanlararo integratsiya samaradorligini baholash mezonlari va monitoring tizimini ishlab chiqish

Umuman olganda, fanlararo integratsiya inklyuziv ta'lim sifatini oshirish, ta'lim mazmunini boyitish, o'quvchilarda XXI asr kompetensiyalarini shakllantirish hamda teng ta'lim imkoniyatlarini ta'minlashning samarali didaktik vositasi hisoblanadi. Kelgusida ushbu yo'nalishda eksperimental tadqiqotlarni kengaytirish, fanlararo integratsiyaning turli ta'lim bosqichlaridagi samaradorligini statistik jihatdan baholash hamda innovatsion metodik modellarni ishlab chiqish ilmiy izlanishlarning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2020). *Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education – All Means All*. Paris: UNESCO.
2. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2021). *Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education*. Paris: UNESCO.
3. United Nations Children's Fund. (2021). *Seen, Counted, Included: Using Data to Shed Light on the Well-Being of Children with Disabilities*. New York: UNICEF.
4. Ainscow, Mel. (2020). *Promoting Inclusion and Equity in Education: Lessons from International Experiences*. London: Routledge.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). *Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida* (PQ-4860-son qaror).
6. O'zbekiston Respublikasi. (2020). *"Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonun*.

7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2021). *Umumiy o‘rta ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etish tartibi to‘g‘risidagi nizom*.
8. Ministry of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan. (2022). *Inklyuziv ta'limni rivojlantirish bo‘yicha metodik tavsiyalar*. Toshkent.
9. Ishmuhamedov, R.., & Abduqodirov, A.. (2018). *Ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: Fan.
10. Tolipov, O‘.., & Usmonboyeva, M.. (2017). *Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari*. Toshkent: Fan.
11. Muslimov, N. A.. (2016). *Kasb ta'limi pedagogikasi*. Toshkent: Fan va texnologiya.
12. Ziyomuhammedov, B.. (2019). *Pedagogika*. Toshkent: O‘qituvchi.
13. Yuldashev, J. G.. (2017). *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: Tafakkur Bo‘stoni.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
7-son

Muassis - "FAN VA INNOVATSIYA YANGILIKLARI" MCHJ
Jurnal hamkori - «PROFI UNIVERSITY»

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 24-may kuni № 454068-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Bosh muharrir:
Shoumarov G'ayrat Bahromovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), akademik

Bosh muharrir o'rinbosari:
Qodirov Umarali Do'stqobilovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Mas'ul kotib:
Muqimov Alisher

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 1 oyda bir marta o'zbek, tojik, qozoq, qirg'iz, qoraqalpoq, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 190110, Toshkent shahri Uchtepa tumani, Bog'iston MFY, 14-mavze, 8-uy.

Telefonlar: +998 90 749 00 00
+998 90 749 77 77
+998 91 902 05 01
E-mail: saen_2024@mail.ru
Jurnal sayti: www.saen.uz
Telegram kanali: **https://t.me/saen_2024**

Maqolada keltirilgan fakt va ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldirlar.

"Fan va ta'lim yangiliklari" ilmiy-amaliy jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining qarori (25.08.2025 y., №374/5) bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

ISSN: 3093-8694